

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:

אורה - זו תורה.

ובך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה

משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ח

פרשת תצוה

אליך פדי שתשפיע עליו מהורה, כדי
 "להעלות נר תמיד", זה נר מערכי שהיה
 תמיד בדרך נס, ואחר כך נבי טעם לשבת,
 למה היה צורך בנס זה, לפי שהוא "באהל
 מועד מחוץ לפרכת אשר על העדות", כי
 הפרכת מקביל בין המקום שיש בו עדות על
 שהשכינה שרויה בישראל ובין סתם אהל
 מועד. לפיכך "יערך אותו אהרן... מערב
 ועד בקר", וכי כל הלילה היה עומד ועורף?
 אלא שנותן בו שכן כמדת חברותיה, שאין
 בו פי אם שיעור הלקה מערב ועד בקר, ואף
 על פי בן יעלה נר תמיד, ועדין לא פרש
 באיזו נר תמיד נס זה, עד שאמר: "לפני
 ה'", הינו נר מערכי הסמוך לשכינה
 שבמערב, כי מצד העדות הומה נר זה אל
 ארון העדות, ועל פי שנים עדים יקום דבר.
 ושניהם על ידי משה, כי גם התורה נקראת
 על שמו, ולא הזכיר כאן כל הנרות, כי אין
 כאן מקומם כי אם בפרשת אמר, כמו שכתוב
 שם: "על המנרה הטהרה יערוך את הנרות"
 (ויקרא כג). ולכך לא נאמר שם 'ואתה
 תצוה', לפי שעקר הצווי שם היה על כל
 הנרות, ואגב גררר וכך שם גם נר מערכי זה,
 באמרו: "להעלת נר תמיד מחוץ לפרכת
 העדת באהל מועד יערוך אתו".

והצעה זו נאמר, שכל פרשה זו אין
 הפגנה לצוות על גרות המנורה,
 כי אם בפרשת אמר שם עקר מקום של צווי
 זה, וכאן עקר הצווי על נר מערכי זה, לגלות
 למשה, כי אף על פי שהפרכת מכסה על
 ארון העדות, מפל מקום יהיה גם במקום
 הקדש נס מתמיד המפרסם כי ה' שוכן שמה.
 וכבר ידעת שמשה רבנו עליו השלום נאמר
 בו "וינרא ראשית לו" (דברים לג, כא), כי הוא
 היה ראשית והתחלה לכל הדברים העומדים
 בנס, והוא היה כנר זה שמדליקין ממנו כמה
 גרות והנר אינו חסר, כך האצל ממנו שפע
 רוח הקדש על כל הנביאים שבאו אחריו, כי
 פני משה כחמה (ב"ב עה). כך ממנו האצל
 האור על כלם. כך נר מערכי זה, שהיה אורו
 מתמיד בדרך נס, האצל עליו מאורו של
 משה, כי הוא היה אמצעי בין אור ה' לכל
 מיני אורה אשר עמדו בנס, והיה הסימן על
 זה שבלידתו נתמלא כל הבית אורה, להורות
 שהוא יהיה המקבל הראשון מן אור העליון,
 ובאמצעיתו השפע האור על כל מקום שיש
 בו דבר העומד בנס. לכך נאמר "ואתה
 תצוה", שני נוכחיות, לומר: "ואתה" - הינו
 ממהות עצמותך ותוספות אורה שבך -
 "תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן"
 וגו', שהשמן יקח אליך, רצה לומר לצרפו

אלו

1. קרא שוב את הפסוק, מה מביא את כרסנו להדגיש כי כאן "אין הכוונה לצוות על נרות המנורה"?
2. כמה שונה הנאמר כאן מן הנאמר בפרשת אמר?
3. מהו אותו "נס מתמיד" ומה היה תפקידו?
4. איך זה מראו על משה רבינו?
5. למה כתוב שם "ואתה" וסג "תצוה"?
6. מה בדיוק צוה אהרון ומה היה לפי זה הנס?
7. היכן ולמה מוזכר נס זה?

פרק כט' פסוקים ז'-ט':

ז) וַיִּצְקֶתָהּ עַל רֵאשׁוֹ וּמְשַׁחְתָּהּ. פְּרוֹשׁ צָרִיף
צִיָּקָה עַל רֵאשׁוֹ וְצָרִיף
מְשִׁיחָה בְּפָנָי וְכִמּוֹ כֵּן לְכִנּוּי כִּי הַפְּתוּב
הַשְּׁנֵה אֹתָם יַחַד דְּכָתִיב (לְעִיל כ"ח מ"א) וּמְשַׁחְתָּהּ
אֹתָם, וְכִמּוֹ כֵּן בְּפִרְשֵׁי פְקוּדֵי (לְקַטְוֹן מ' ט"ו) כְּתִיב
וּמְשַׁחְתָּה אֹתָם כְּאֲשֶׁר מְשַׁחְתָּ אֶת אֲבִיהֶם, וְכֵן
הוּא מְפָרֵשׁ בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים (פ' צו):

ט) וּמִלֵּאתָ יָד אֶהְרֹן וְיָד בְּנָיו. פְּרוֹשׁ שִׁמְשַׁח
אֶהְרֹן וּבְנָיו כִּמּוֹ שְׁאָמַר לְמַעְלָה
וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת יָדָם וְכֵן לֹא הִזְכִּיר
הַמְשִׁיחָה וְרָמְזָה בְּאֹמְרוֹ וּמִלֵּאתָ אֶת יָדָם:

תצוה

אלו

1. כִּרְשֵׁנוּ אֲמַחִין בְּשֵׁתֵי כְּעוֹלוֹת שׁוֹנוֹת אִךְ נְחוֹצוֹת, בְּצִצְמָה אֵיךְ הַהֲבֵדָה בִּינֵיהֶן?
2. לִבֵּנוּ אֲהַרֹן נִצְטוּ כִּלְ הַכְּעוֹלוֹת כִּמוֹ לְאֲהַרֹן צִצְמוּ, אֵיךְ כִּלְ זֶה בֵּא לְסַמְּכָה?
3. אֵיךְ הַקּוֹשֵׁי בַּסּוּךְ ט'?
4. אֵיךְ לֹאֵד כִּרְשֵׁנוּ אֲמַכָּה?

* * *

ג. ספורנו עם פירושו י. קופרמן.

פרק כט' פסוק כב': (כב) כִּי אֵיל מְלֵאִים הוּא. לְפִיכָּה יִהְיֶה
שׁוֹךְ הַיָּמִין בְּזֶה יָמֵן עַל־גְּבִי
הַמְּזוּבָה, וְלֹא כֵּן בְּשֶׁאֵר הַקְּרֻבֹת, כִּי
הַשׁוֹךְ הַיָּמִין בְּכַהֲנָה הוּא בְּמִקְוֹם הַיָּד
הַיָּמִינִית בְּאֵדָם, וְלִכְּנֹן רֵאשִׁי שִׁיחָה שׁוֹךְ
הַקְּרֻבֵן עַל־גְּבִי הַמְּזוּבָה מִלּוֹאֵי־יָד לְיָד יָמִין
הַכַּהֲנֵן הַמְּקַרְיָבִים. כִּי אֲמָנָם עֲבֹדַת הַכַּהֲנֵן
בְּיָד יָמִין הִיְתָה, כְּאֲמָרָם זְכַרְוֹנָם לְכַרְכָּה:
"כֹּל מִקְוֹם שְׁנֹאֲמַר אֲצַבֵּעַ וְכַהֲנָה אֵינָה אֵלָּא
יָמִין"³ (מנחות י, א).

1. שלא במסגרת קרבנות מילואים כפי שנאמר
בסוגית קרבן שלמים: "ואת שוק הימין תתנו
תרומה לכהן מזבחי שלמיכם" (ויקרא ז, לב
ועיין שם פסוק לד). וכן רש"י בפסוקנו: לא
מצינו הקטרה בשוק הימין עם האמורים אלא
זו בלבד. 2. כמבואר על ידי רבינו בויקרא
ח, כב: והנה בכל השלמים יהיה שוק הימין
לכהן... ובאיל המילואים היה השוק על גבי
המזבח. כי אמנם הזר המקריב על הרוב יתן
השוק - שהוא עם הרגל - לכהן הנכנס לפניו
ממחיצת הזר המקריב... אמנם במילואים, אשר
היה קרבן מכשיר לכהן להכנס לפניו, נתן
השוק על גבי המזבח. 3. לפי זה "כי איל וגו'"
הוא נתינת טעם ללקיחת "שוק הימין" נוסף
על שאר האימורים כמקובל בכל הקרבנות.
לא כרש"י שלמר שהווא נתינת טעם לנתינת
החזה למשה למנה.

אלו

1. אֵיךְ הִיךְ הַהֲבֵדָה בְּהַקְרַבַת קְרֻבָן זֶה מִן הַקְרַבָּנוֹת שֶׁהֵיוּ קְרִיבִים אַחֵר כִּכָּהֵן?
2. כִּרְשֵׁן כִּרְשֵׁנוּ מִנְּמַךְ לֹאֵת, אֵיךָ?
3. לֵאמֹה הַכֵּל נִצְטָה בִּימִיֹן דּוֹקָא?
4. בֵּאֵה חוֹלֵף כִּרְשֵׁנוּ עַל רֵשִׁי?

* * *

ד. תוספת ברכה.

פרק כט' פסוק מ': וְנִסַּךְ רִבְעִית הַהֵיזֵן יַיִן (כ"ט מ')

כל פרשה זו נשנית אצל קרבן תמיד בפרשה פנחס (כ"ח א'—ה'), מלה
במלה, לבד מלים אחדות שנתוספו שם יתר על פרשה זו שלפנינו, והן
לאחר הלשון "ונסך רביעית ההין יין לכבש האחד" נוספו עוד שלש מלים
"בקודש הסך נסך". וצריך באור.

ואפשר לפרש זה עפ"י מה שאמרו במס' תענית (ג' א') על זה הלשון
"בקודש הסך נסך" "בשני נסוכין הכתוב מדבר, אחד נסוך היין ואחד נסוך
המים, מכאן רמז לנסוך המים (על המזבה בחג הסכות בשעת שמחת בית
השואבה) מן התורה", ע"כ.

ומעתה יש לומר על דבר תוספת הלשון בפרשה פנחס "בקודש הסך
נסך" ועל הסרונו כאן, כי בפרשה זו, דאיירי רק בהנכות המשכן בשבעת
ימי המילואים, ואז לא נאמרו עוד דיני נסוך המים (כי בכלל לא נתבארו
עוד כל הדינים השייכים לחג הסכות) לכן כתיב ונסך בלשון יחיד, זה
שלשעתו, אבל שם, בפרשה פנחס, דכתיב כמצוה לדורות, לאחר שנצטוו
על נסוך המים בחג הסכות, כתיב בקודש הסך נסך, שני נסוכים, לרמז
נסוך המים, כמבואר בגמרא שהבאנו.

תצוה

1. פרשנו מחין בציה כל שהיא ומנסה להבין ולהסבירה, מה הציה?
2. מה נוסף בקרבת פנחס ואיק פרשנו מסביר זאת?
3. מתי ובאיזה הקשר נאמרו דני נוסוק המים?
4. מה ההבדל בין "לשצתו" ו"לדורות" בצנינו?
5. התוכל למצוא מה הרציון בניסוק המים ובמוצדו?

* * *

ה. חזקוני .

פרק כט' פסוק מב': (מב) עולת תמיד לדורותיכם, אחר ביאתם לארץ, כי כה הסברא נותן שלא הקריבו קרבן רק בסיני לבדו, זהו: עולת תמיד העשויה בהר סיני⁶⁰, וביום הכפורים בשנה השנית, שהרי כתיב שם: ויעש כאשר צוה ה' את משה⁶⁰, וכן אמר הנביא: הזבחים ומנחת הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל⁶¹, כי מאין יהיה להם במדבר יין ושמן וסלת והבהמות לתמידן שבכל יום למוספים ולשבחות ולראשי חדשים ולמועדים של כל ארבעים שנה. ואין להשיב מאנחנו ובעירנו⁶², שהרי באותו פרק ישבו בקדש ושללו בתמות מארץ מדין סתיו ועוג.

אלול

1. נושא מאד מצנין מצלה פרשנו כאן, מהו?
2. פרשנו קובץ כי מצדתו הינה: "מכח הסביר" האם באמת אין ראיה מוכחת יותר לכך?
3. מה הן הוכחותיו למצדתו זו?
4. מה פירוש: "ואין להשיב מ"אנחנו ובצירנו"?
5. איך הוא מסביר את כן את הכתוב שם בקשר לצנין שהוצלה כאן?

* * *

ו. רש"ר הירש.

פרק כט' פסוקים מב'-מה':

(מה) בשעה שהי משרה את שכינתו במקדש הריהו מידע ברבים כי היא נמצא בקרב האומה שהוא יהיה לה לאל הים — ריבון לגיירה יאדון למעשה.

(מב) גילוי שכינתו של ה' בקרב האומה לא יישאר חונן העיני גרודא, אלא האומה תדע יתראה כי ה' שוכן בתוכה. כל אירחות חיהם הפנימיים והחיצוניים יעידו בהם, כי ה' בקרבם. כי כה אמר ה': "בכל המקום אשר אכיר את שמי יודעו ייבירו כי "ה' שמה" — אבוא אליך וברכתך" (לעיל כ, כא יעו פי שם). בברכת קיומנו הארצי יידע לנו גילוי שכינת ה'.

ג. פתח אהלי מועד לפני ה': רק כשאנו מוכנים ומומנים לקיים את התורה, אנו עומדים לפני ה' שמה — במקום משכן עדות תורתו, שם ייועד לנו ה', שם הוא מצפה לנו. אם מצפים אנחנו שה' ייועד לנו, עלינו לבוא עם קרבן העולה, סמל התמסרות עולם אל ה' ואל תורתו. "אועד לכם שמה לדבר אליך שם": לא אישיותו של משה, אלא התמסרות האומה מביאה לידי קירבת ה', ואל האומה ייועד ה' בשעה שידבר אל משה.

(מג-מד) כל מעשי המילואים והקידושים דלעיל אינם אלא מעשים סימבוליים. קדישת המקדש עצמו אינה חלה אלא עליוני השראת שכינתו של ה'. בכך מכונן ה' את מעשי ידי האדם ומטביע עליהם את חותם נועם רצונו.

אלול

1. לכאורה מה הקושי האפשרי עליו מנסה פרשנו להשיב בדבריו על פסוק מה'?
2. בצצט מהי תשובתו ומה ברצונה למצדנו?
3. צולה — צולט, מה הפירוש ומה הרציון?
4. לא אישיות אלא שמה כי את התמסרות כלל ישראל למה חשוב לו להדגיש זאת?
5. מה מטרת המצעים הסמליים למצדתו?
6. מה מחדש פרשנו בביאורו לפסוק מה'?
7. פרשנו מציע להדיד: "בברכת קיומנו הארצי יודע לנו גילוי שכינת ה'" אלא מה כוונן דבריו?

* * *